

Srbsko gospodarstvo. Srbi imajo mnogo smisla za gospodarska vprašanja, katera obdelujejo tudi v književnosti. Od novejših publikacij sta zanimivi Kostićeva knjiga „Stara srpska trgovina i industrija“, katera zasleduje srbsko delavnost na obrtnem in finančnem polju v prešlih stoletjih, ter Iskričeva doktorska disertacija „Das serbische Geldwesen“, nedavno izšla v Lipskem.

Tridesetletnica po smrti Vítězslava Háleka. Dne 8. oktobra 1874. je umrl v Pragi poljuden pisatelj in sloveč pesnik Vítězslav Hálek, ki ga nekateri češki kritiki imenujejo „slavčka češke lirike“. A Hálek ni bil samo pesnik, ampak tudi narodni buditelj, zakaj polnih 20 let je stal na čelu češkega javnega življenja kot oznanovalec novih misli, svobode in novega gibanja; Hálek je bil takrat pesnik, časnikar, urednik, vzgojitelj češkega dijaštva, vodilni duh gledališča, kritik in ustanovitelj središča češke umetnosti. — Hálek se je rodil l. 1835. in že l. 1858. je izdal daljšo dramatično pesen „Alfred“, za katero so hitro sledile „Mejrima in Husejn“, „Goar“, „Črna zastava“, „Dediči Bele Gore“ i. dr. Za najboljšo se smatra „Mejrima in Husejn“. V epičnih pesnih Hálkovih se opazuje večkrat nedostatek objektivnosti in enotne misli. Zato pa v njih vlada fantastična vsebina in subjektivno premišljevanje. Najboljše so njegove lirične pesni; njegove erotične „Večerní písně“ so pojav najbolj nežnega liričnega pesništva. Za svoje povesti je Hálek zajemal gradivo iz življenja čeških vaških prebivalcev; za dramo pa iz zgodovine sploh, ali pa samo iz slovanske zgodovine. Hálek je urejeval liste „Lumír“, (1865), „Zlatá Praha“ (1864) in „Květy“ (1865—1872).

František Bílý, pisatelj, slovstveni zgodovinar in ravnatelj realke v Žižkovu pri Pragi, je obhajal letos petdesetletnico svojega rojstva. Rodil se je 8. novembra 1854. v Brnu. Fr. Bílý je marljiv delavec na polju češke književne zgodovine. S svojimi spisi je veliko pripomogel k poznanju češkega narodnega prebujenja. Izvrstne so zlasti njegove študije o Douchi, Šafaříku, Kolláru. Razen tega je izdal „Patery knihy plodů básnických“ iz novejšega češkega pesništva z zgodovinsko-slovstvenimi podatki, ter življenjepisa Čelakovskega in Komenskega. Kritični članki ravnatelja Bílega se nahajajo v vseh znanstvenih in strokovnih časopisih na Češkem in na Moravskem. Gospod Bílý urejuje „Věstník českých professorů“ in „Českou knihovnu zábavy a poučení“. Ravnatelj Bílý je tudi član „České akademie cis. Františka Josefa“.

Václav Vlček, urednik lista „Osvěta“ v Pragi, je obhajal pred nedavnim petinšestdesetletnico po rojstvu. V. Vlček je že od l. 1860. književno delaven; spada k najmarljivejšim in najbolj nadarjenim češkim romanopiscem. Spisal je celo vrsto zgodovinskih romanov, kakor: „Jan Pašek z Vratu“, „Ondřej Puklice“ (oba iz življenja čeških mest, oni iz 16., le-ta iz 15. stol.), „Paní Lichnická“, „Dalibor“, in dr.; razun tega je izdal veliko povesti iz sedanjega družabnega življenja; omenjamo samo „Věvec vavřínový“, v katerem riše življenje pisatelja, „Zlato v ohni“, „Setník Halaburd“ in dr. Za roman „Samohrady“ je dobil pohvalen dopis od škofa Brynychy, ker v njem riše plemenito delovanje usmiljene sestre. Vlčkove drame „Přemysl

Otakar“, „Milada“, „Vlasta“, „Eliška Přemyslovna“ so imele velik uspeh na „Narodnem gledališču“ v Pragi. L. 1871. je ustanovil mesečnik „Osvěta“, ki ga urejuje še zdaj in ki spada k najboljšim češkim revijam. V zadnjem času piše za „Osvěto“ spomine iz svojih mladih let; le-ti spomini so krasno zrcalo prejšnjega češkega družabnega in političnega življenja.

Fr. Št.

KUROPATKIN UKAZUJE ČASTNIKOM.

Lužiški Srbi, ta najbolj zapuščena veja slovanskega drevesa, so praznovali lani dne 26. septembra vesel dan, ko so v Budišinu ob Sprevi otvorili svoj „Serbski dom“. Na njem se blišči pomenljivi napis: „Bohu k česci, Serbam k wužitku.“ Lužiški Srbi so politično razdeljeni med Saksonsko in Prusko

in nimajo niti enotnega književnega jezika vkljub svojemu malemu številu; štejejo jih 90.000 gorenjih in 70.000 dolenjih Lužičanov. Vendar so dali lep zgled ednosti, ko so si postavili ta ne le lepi, ampak v prvi vrsti praktični in koristni dom. Tu je velika javna ljudska knjižnica, tiskarna in upravništvo glavnih lužiških listov, od katerih imenujemo „Serbske Noviny“, „Katholiski Posol“, „Missionski Posol“, „Pomahaj Boh“, „Serbski Hospodar“, „Časopis Maćicy Serbskeje“ in literarni zbornik „Lužica“. Dalje je v „Serbskem domu“ „Gornikov muzej“ z Gornikovo dragoceno knjižnico. Tu imajo svoje sestanke glavna lužiško-srbska društva, med katerimi so poglavitna: „Maćica Serbska“, ustanovljena leta 1847., katera je največ pripomogla, da so zgradili „Dom“, „Towarstwo Pomocy“, ki zlasti podpira dijake, „Towarstwo ss. Cyrilla a Methodija“, „Budišinska Beseda“ i. dr.

O najnovejšem poljskem romanu piše J. Flach v „Literarisches Echo“. Pisatelj trdi, da imata na Poljskem največji uspeh zgodovinski in pa kmečki roman. V zgodovinskem romanu je zdaj najbolj na glasu St. Żeromski s svojimi „Popiołi“, poleg njega pa Vaclav Gasiowski z „Uraganom“ in „Gospo Walewsko“. Kmečki roman zastopata Stan. Reymont s „Chłopi“ in Kaz. Przerwa - Tetmajer z obrazci iz življenja hribovcev.

Opera „Chopin.“ V varšavski „Veliki operi“ so čez štiridesetkrat pri razprodani hiši igrali opero v štirih dejanjih „Chopin“. Italijanu Angelu Orefice je prišlo na misel, da bi iz Chopinovih klavirskih skladb sestavil opero. Besedilo Orvietovo, katero nam opeva enolično življenje Chopinovo, je seveda le v zunanji zvezi z glasbo. Vendar je prava slast poslušati to opero v gledišču z dobrim orkestrom. Melanholični nokturni, izrazite balade, karakteristične poloneze, klasične mazurke in poetični preludiji — vse to se vrsti gladko in strinja v prijetno celoto. Orefice je za to opero instrumentiral čez sto Chopinovih skladb.

Slavnost Sobieskega. Na čast poljskemu kralju Janu Sobieskemu, osvoboditelju Dunaja, so Poljaki na Kahlenbergu pri Dunaju vzdali spominsko ploščo v tamošnjo cerkev, kjer je Sobieski pred odločilno bitko stregel pri sv. maši. Prenovili so kapelico, katero je dal Sobieski postaviti kot zahvalo za veliko zmago. Vsa kapelica je v poljskem slogu, oltar je pa čisto zakopanski. Po cerkveni slavnosti so šli udeležniki v mesto, kjer je bil koncert z banketom v prostorih „Slovanske besede“. Glavni govornik bi imel biti Sienkiewicz, pa ni mogel priti zaradi bolehnosti.

Karol Brzozowski. 5. novembra je umrl v Lvovu Nestor poljskih pesnikov, Karol Brzozowski. Rajni je bil zadnji pesnik iz dobe poljskega romantizma, zadnji sovrstnik Mickiewiczev. Rodil se je l. 1821. v Varšavi

in kot političen emigrant je izprva živel na Poznanjskem, pozneje v Draždanih in v Parizu. Dolgo let je preživel tudi kot inženir v službi turške vlade v Carigradu in v Mali Aziji. Brzozowski je bil romantik v življenju in romantik v svoji duševni tvorbi. Njegovi verzi imajo krasno obliko in vzhodno lahkost in živahnost. Iz njegovih večjih proizvodov odseva vpliv tvorbe Mickiewiczeve. Najboljši njegovi proizvodi so drobne erotične pesni, katere bodo izdali v zbirki šele sedaj po njegovi smrti. Zelo hvaležna je Brzozowskemu poljska književnost za dobre prevode litevskih narodnih pesni in Gunduličevega „Osmana“. V zadnjih 20 letih je Brzozowski živel v Lvovu in v tem času je pisal drame, izmed katerih sta „Oblężenie Lwowa“ in zlasti „Małek“ imeli velik uspeh. Karol Brzozowski je cela tri leta preživel svojega sina Stanisława Brzozowskega, ki je bil zelo nadarjen pesnik poljske „Moderne“.

Fr. Št.

Prvi litavski dnevnik „Vilniaus Zirios“ začnjenja z novim letom izhajati v Vilni. Urednik mu je inženir Peter Vilejšis, znan probuditelj litavskega slova. Vilejšis je ustanovil tudi litavsko tiskarno in knjigarno.

N. N. Smirnov. Pred kratkim je umrl profesor na kazanskem vseučilišču N. N. Smirnov (roj. 1856). Kot učenjak je nastopil v literaturi s kulturnozgodovinskimi studijami o Južnih Slovanih. Zlasti gospodarske odnose Hrvaške in Dalmacije v prešlih dobah je temeljito poznal.

Šola za časnikaarje. V Moskvi prirede letos šolo za časnikaarje. Trajala bo tri tečaje po 4 mesece. Pouk bo teoretičen in praktičen. Osebam, ki nimajo juridične izobrazbe, bo izkušala ta šola podati toliko etično-juridičnih znanosti, kolikor jih je treba za navadno žurnalistiko. Učenci se bodo vadili pisati razne časnikarske sestavke: uvodne članke, listke, poročila o zborovanjih in izpred sodišča, dopise, ocene, bibliografske notice itd.

K ženskemu vprašanju. Ženska na Ruskem vedno bolj nastopa v samostojnih službah. Medicinke so najprej nastopile v Rusiji, in zdaj so sklenili, da tudi v Moskvi ustanove nov medicinski ustav za ženske, kateremu se da na razpolago ena bolnišnica. — V „Ženskem Svetu“ poroča A. Nesvadbikova o enketi dekliške akademije brnske o studiju ženskih na visokih šolah. Vsi odgovori, kolikor jih je došlo iz akademičnih krogov, so prijazni ženskemu studiju.

Suvorovski muzej so otvorili v Petrogradu pri „Akademiji glavnega štaba“. Pri otvoritvi je bil prisoten car s celim dvorom. Ravnatelj akademije je pri otvoritvi Suvorova primerjal s Cezarjem, kateri je tudi svoje načrte stavil na нравno silo vojaštva.

Konstantin Konstantinovič Slučevskij, ruski lirik iz Puškinove dobe, je umrl 8. oktobra na svojem